

Konferencja naukowa

STRUKTURY ZBRODNI

NOWE KIERUNKI BADAŃ NAD ZBRODNIAMI TRZECIEJ RZESZY

Termin: 22.-23.10.2013

Miejsce: Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka,
ul. Bankowa 11a, Katowice

Język wystąpień: polski i niemiecki (tłumaczenie symultaniczne)

ZBRODNIENIE NIEMIECKIE CZASÓW TZW. TRZECIEJ RZESZY (1933-1945) – LUDOBÓJSTWO ŻYDÓW, SŁOWIAN I ROMÓW, EUTANAZJA CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH, MASOWE WYPĘDZENIA NA OKUPOWANYCH TERYTORIACH ORAZ BEZWZGLĘDNA EKSPLOATACJA PODBITYCH KRAJÓW - NIE BYŁY REALIZOWANE W INSTYTUCJONALNEJ PRÓŻNI, LECZ PRZECIWNIE, MOŻLIWE BYŁY DZIĘKI OBECNOŚCI NOWOCZESNYCH I PROFESJONALNYCH STRUKTUR ORGANIZACYJNYCH PAŃSTWA. DYSKUSJA UCZESTNIKÓW KONFERENCJI, ZORGANIZOWANEJ PRZEZ NIEMIECKICH I POLSKICH PARTNERÓW, TOCZYĆ SIĘ BĘDZIE WOKÓŁ ROLI INSTYTUCJI W MASOWYCH ZBRODNIACH TRZECIEJ RZESZY. OMAWIAJĄC RÓŻNE KATEGORIE ZBRODNI PODEJMĄ ONI PRÓBĘ ODPOWIEDZI NA PYTANIE O TO, JAKIE BYŁY STRUKTURALNE I ORGANIZACYJNE UWARUNKOWANIA EKSTERMINACYJNEJ POLITYKI NARODOWOSCJALISTYCZNYCH NIEMIEC.

ORGANIZATORZY

Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Katowicach

Fundacja Miejsc Pamięci Saksonii-Anhaltu /
Miejsce Pamięci ROTER OCHSE Halle (Saale)

Fundacja Saskich Miejsc Pamięci /
Centrum Dokumentacyjno-Informacyjne Torgau

WSPÓŁORGANIZATORZY I PARTNERZY

Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka

Uniwersytet Śląski, Katowice

Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej
w Katowicach

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Opole/Gliwice

Muzeum w Gliwicach

Muzeum Śląskie w Katowicach

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, Katowice

P R O G R A M

Pierwszy dzień konferencji –

22 października 2013 r.

9.30 -9.45 – Otwarcie konferencji

9.45-10.15 – Ryszard Kaczmarek (Uniwersytet Śląski /
Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej
w Katowicach) – Wykład inauguracyjny

SESJA I ZBRODNIENIE WOJENNE

10.15-10.35 – Sebastian Bojarski (Marburg):
Zbrodnie Wehrmachtu podczas kampanii wrześniowej
1939 r. Reakcje i recepcja w Polsce i w Niemczech

10.35-10.55 – Grzegorz Bębnik (IPN Katowice):
Zbrodnie nieregularnych niemieckich jednostek
zbrojnych na Górnym Śląsku we wrześniu 1939 r.

10.55-11.15 – Maren Röger (Deutsches Historisches Institut
Warszawa): Przemoc seksualna żołnierzy niemieckich
w okupowanej Polsce

11.15-11.45 – Dyskusja

11.45-12.00 – Przerwa

SESJA II ZBRODNIENIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

12.00-12.20 – Lars Skowronski: Wyroki na Polakach
wydane przez sądy wojenne

12.20-12.40 – Michael Viebig (Gedenkstätte ROTER OCHSE
Halle (Saale)): Wyroki na Polakach wydane przez
„zwykłe” sądy niemieckie na terenie tzw. Starej Rzeszy

12.40-13.00 – Ewa Koj (IPN Katowice), Sądownictwo karne
w rejencji katowickiej wobec polskiego ruchu oporu

13.00-13.30- Dyskusja

13.30-13.45 Przerwa

13.45-13.45 – Aleksandra Namysło (IPN Katowice):
Procesy Żydów przed Niemieckim Sądem Specjalnym
w Katowicach. Kategorie przestępstw a rodzaj orzeczenia
sądowego.

13.45-14.15 – Sebastian Piątkowski (IPN Radom):
Niemieckie sądownictwo cywilne w Generalnym
Gubernatorstwie

14.15-14.45 – Wolfgang Oleschinski (Dokumentations-und
Informationszentrum (DIZ) Torgau): „Obóz karny dla
Polaków” koło Torgau nad Łabą i zastosowanie
„zarządzenia o prawie karnym wobec Polaków”

14.45-15.15 – Dyskusja

15.15-16.15 – Przerwa

SESJA III POLITYKA NARODOWOŚCIOWA

16.15-16.35 – Janusz Wróbel (IPN Łódź): Niemiecka Lista
Narodowościowa na terytorium Kraju Warty

16.35-16.55 – Mirosław Sikora, „Wypalić ziemię pochodnią
cywilizacji...” Komisariat Rzeszy ds. Umocniania
Niemczyzny i tereny anektowane

16.55-17.15 – Agnieszka Jaczyńska (IPN Lublin):
Niemiecka akcja wysiedleńcza na Zamojszczyźnie
1942-1943 – charakter i skala zbrodni

17.15-17.45 – Podsumowanie konferencji

Drugi dzień konferencji –

23 października 2013 r.

SESJA IV SYSTEM OBOZOWY / PRACA PRZYMUSOWA

9.00-9.20 – Piotr Setkiewicz (Państwowe Muzeum
Auschwitz-Birkenau): Produktywizacja więźniów
w przemyśle ciężkim Górnego Śląska i Zagłębia
Dąbrowskiego

9.20-9.40 – Tomasz Sudoł (IPN): Obozy karne Służby
Budowlanej Generalnego Gubernatorstwa (Baudienst im
General-Gouvernement)

9.40-10.00 – Andrea Rudorff (Berlin): Struktury strażnicze
w fazie rozrostu systemu obozów koncentracyjnych:
strażniczki w obozie kobiecym KL Groß-Rosen

10.00-10.20 – Renata Kobylarz-Buła (Centralne Muzeum
Jeńców Wojennych w Opolu-Łambinowicach):
Zbrodnie na radzieckich jeńcach wojennych w Okręgu
VIII Wehrmachtu

10.20-10.50- Dyskusja

10.50-11.00 – Przerwa

SESJA V ZBRODNIENIE MEDYCZYNE

11.00-11.20 – Boris Böhm (Gedenkstätte Pirna-Sonnenstein),
Morderstwo na pacjentach ze Śląska w „placówce
eutanazyjnej” w Sonnenstein w latach 1940/1941.
Obecne Miejsce Pamięci Pirna-Sonnenstein

11.20-11.40 – Dietmar Schulze (Universität Heidelberg):
Zbrodnie eutanazyjne na Śląsku: źródła i instytucje

11.40 - 12.00 – Bartłomiej Warzecha (IPN Katowice):
Śledztwa Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich
w Polsce w kwestiach zbrodni eutanazyjnych

12.00-12.30- Dyskusja

12.30-12.45- Przerwa

SESJA VI PAMIĘĆ I ROZLICZENIA

12.45-13.05 – Joanna Lubecka (IPN Kraków):
Niemiecka narracja dotycząca zbrodni II wojny światowej

13.05-13.25 – Łukasz Jasiński (Muzeum II Wojny
Światowej, Gdańsk): Działalność Głównej Komisji
Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce 1945–1949

13.25-13.45 – Kurt Schrimm (Zentrale Stelle der
Landesjustizverwaltungen zur Aufklärung
nationalsozialistischer Verbrechen, Ludwigsburg):
Wszczywanie nowych dochodzeń przeciw strażnikom
obozów koncentracyjnych pod zarzutem
współuczestnictwa w morderstwie

13.45 -14.15 Podsumowanie konferencji

Wissenschaftliche Konferenz

STRUKTUREN DES VERBRECHENS

NEUE ANSÄTZE UND ERGEBNISSE
BEI DER ERFORSCHUNG VON NS-VERBRECHEN

Termin: 22.-23.10.2013

Veranstaltungsort: Zentrum für Wissenschaftliche Information und Akademische Bibliothek (CINiBA),
Kattowitz, ul. Bankowa 11a

Tagungssprachen: polnisch und deutsch (Simultanübersetzung)

Die deutschen Verbrechen während der Zeit des sog. Dritten Reiches (1933-1945) – der Massenmord an Juden, an Sinti und Roma sowie an Slawen, die Tötung von Kranken und Behinderten, die Vertreibung der Bevölkerung in den okkupierten Ländern sowie die rücksichtslose Ausbeutung der besetzten Gebiete – wurden nicht in institutioneller Leere begangen. Im Gegenteil, sie wurden vielfach durch moderne und effiziente staatliche Verwaltungsstrukturen ermöglicht oder begünstigt. Die von polnischen und deutschen Partnern organisierte Konferenz wird daher vor allem die Rolle von Institutionen bei den Massenverbrechen des Dritten Reiches in den Mittelpunkt von Vorträgen und Diskussionen rücken. Bei der Erörterung der unterschiedlichen Arten und Dimensionen der Verbrechen werden die Vortragenden versuchen, strukturelle und organisatorische Aspekte der Vernichtungspolitik des nationalsozialistischen Deutschland zu beleuchten.

ORGANISATOREN

Institut für Nationales Gedenken, Abteilung Kattowitz

Stiftung Gedenkstätten Sachsen-Anhalt /
Gedenkstätte ROTER OCHSE Halle (Saale)

Stiftung Sächsische Gedenkstätten /
Dokumentations- und Informationszentrum (DIZ) Torgau

MITVERANSTALTER UND PARTNER

Deutsches Historisches Institut, Warschau

Museum des Zweiten Weltkrieges, Danzig

Zentrum für Wissenschaftliche Information und Akademische
Bibliothek, Kattowitz

Schlesische Universität, Kattowitz

Institut für Regionale Forschungen der Schlesischen Bibliothek,
Kattowitz

Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, Oppeln/Gleitwitz

Museum Gleitwitz

Schlesisches Museum in Kattowitz

Schlesisches Zentrum der Freiheit und Solidarität, Kattowitz

P R O G R A M M

Erster Konferenztag:

22. Oktober 2013

9.30-9.45 Uhr – Eröffnung der Konferenz

9.45-10.15 Uhr – Ryszard Kaczmarek (UŚ/IBR):
Einführungsvortrag

SEKTION I KRIEGSVERBRECHEN

10.15-10.35 Uhr – Sebastian Bojarski (Marburg): Die Verbrechen
der deutschen Wehrmacht im Septemberfeldzug 1939.
Reaktionen und Wahrnehmungen von Polen und Deutschen

10.35-10.55 Uhr – Grzegorz Bębniak (Institut für Nationales
Gedenken, Kattowitz): Verbrechen irregulärer deutscher
bewaffneter Einheiten in Oberschlesien im September 1939

10.55-11.15 Uhr – Maren Röger (Deutsches Historisches Institut,
Warschau): Sexualverbrechen deutscher Soldaten im besetzten
Polen

11.15-11.45 Uhr – Diskussion

11.45-12.00 Uhr – Kaffeepause

SEKTION II JUSTIZVERBRECHEN

12.00-12.20 Uhr – Lars Skowronski (Landsberg/Halle):
Die Aburteilung von Polen durch Kriegsgerichte

12.20-12.40 Uhr – Michael Viebig (Gedenkstätte ROTER OCHSE
Halle (Saale)): Zur Verurteilung von Polen durch „ordentliche“
deutsche Gerichte im sog. Altreich

12.40-13.00 Uhr – Ewa Koj (Institut für Nationales Gedenken,
Kattowitz): Strafgerichtsbarkeit im Regierungsbezirk Kattowitz
gegenüber dem polnischen Untergrund

13.00-13.30 Uhr – Diskussion

13.30-13.45 Uhr – Kaffeepause

13.45-14.05 Uhr – Aleksandra Namysło (Institut für Nationales
Gedenken, Kattowitz): Prozesse gegen den Juden vor dem
Deutschen Sondergericht in Kattowitz. Kategorien der
Verbrechen und Typen der Gerichtsentscheiden

14.05-14.25 Uhr – Sebastian Piątkowski (Institut für Nationales
Gedenken, Radom): Die deutsche Zivilgerichtsbarkeit im
Generalgouvernement

14.25-14.45 Uhr – Wolfgang Oleschinski (Dokumentations- und
Informationszentrum (DIZ) Torgau): „Polenstraflager“ bei
Torgau (Elbe) und die Anwendung der
„Polenstrafrechtsverordnung“

14.45-15.15 Uhr – Diskussion

15.15-16.15 Uhr – Mittags- und Kaffeepause

SEKTION III NATIONALITÄTENPOLITIK

16.15-16.35 Uhr – Janusz Wróbel (Institut für Nationales
Gedenken, Lodz): Die Deutsche Volksliste im Warthegau

16.35-16.55 Uhr – Mirosław Sikora, „Die Erde mit der Fackel der
Zivilisation ausbrennen...“ Reichskommissariat für die
Festigung deutschen Volkstums und die annektierten Gebiete

16.55-17.15 Uhr – Agnieszka Jaczyńska (Institut für Nationales
Gedenken, Lublin): Umsiedlungen aus der Region Zamość

17.15-17.45 Uhr – Konferenzresümee

Zweiter Konferenztag:

23. Oktober 2013

SEKTION IV LAGERSYSTEM / ZWANGSARBEIT

9.00-9.20 Uhr – Piotr Setkiewicz (Staatliches Museum
Auschwitz-Birkenau): Der Einsatz von Gefangenen in der
Schwerindustrie in Oberschlesien und im Dombrowaer
Kohlenbecken

9.20-9.40 Uhr – Tomasz Sudol (Institut für Nationales Gedenken):
Straflager des Baudienstes im Generalgouvernement

9.40-10.00 Uhr – Andrea Rudorff (Berlin): Bewachungsstrukturen
im expandierenden KZ-System: Die Aufseherinnen der
Groß-Rosener Frauenaußenlager

10.00-10.20 Uhr – Renata Kobylarz-Bula (Zentrales Museum der
Kriegsgefangenen in Oppeln-Lamsdorf): Verbrechen an
sowjetischen Kriegsgefangenen im Wehrkreis VIII

10.20-10.50 Uhr – Diskussion

10.50-11.00 Uhr – Kaffeepause

SEKTION V MEDIZINVERBRECHEN

11.00-11.20 Uhr – Boris Böhm (Gedenkstätte Pirna-Sonnenstein):
Die Ermordung schlesischer Patienten in der „Euthanasiean-
stalt“ Sonnenstein in den Jahren 1940/41 und die
heutige Gedenkstätte Pirna-Sonnenstein

11.20-11.40 Uhr – Dietmar Schulze (Universität Heidelberg):
Euthanasieverbrechen in Schlesien: Quellen und Institutionen

11.40-12.00 Uhr – Bartłomiej Warzecha (Institut für Nationales
Gedenken, Kattowitz): Ermittlungen der Kommission zur
Erforschung der Hitlerverbrechen in Polen zu
Euthanasieverbrechen

12.00-12.30 Uhr – Diskussion

12.30-12.45 Uhr – Kaffeepause

SEKTION VI ERINNERUNGSKULTUR UND AUFARBEITUNG

12.45-13.05 Uhr – Joanna Lubecka (Institut für Nationales
Gedenken, Krakau): Deutsche Erzählmuster über den Zweiten
Weltkrieg

13.05-13.25 Uhr – Łukasz Jasiński (Museum des Zweiten
Weltkrieges, Danzig): Die Tätigkeit der Hauptkommission zur
Erforschung der deutschen Verbrechen in Polen 1945-1949

13.25-13.45 Uhr – Kurt Schrimm (Zentrale Stelle der
Landesjustizverwaltungen zur Aufklärung
nationalsozialistischer Verbrechen, Ludwigsburg):
Die Einleitung neuer Vorermittlungsverfahren gegen
ehemalige KZ-Aufseher wegen Beihilfe zum Mord

13.45-14.15 Uhr – Diskussion und Konferenzresümee

Moderation:

Ryszard Kaczmarek (Institut der Regionalen Forschungen, Kat-
towitz / Schlesische Universität, Kattowitz); Aleksandra Namysło
und Mirosław Sikora (Institut für nationales Gedenken, Kattowitz)